

Bidrag till forskning om äldre dövas teckenspråksfärdigheter

6 november 2024

Foto: Adam Skrzyszewski

Stockholms universitet meddelar att forskaren Dag Lindeberg har beviljats nära 3,75 miljoner kronor för att genomföra ett projekt om äldre döva och hörselskadades teckenspråkskunskaper i Sverige. Projektet, som drivs i samarbete med universitetslektorerna Ingela Holmström och Krister Schönström vid Institutionen för lingvistik, syftar till att undersöka språkliga och kognitiva förmågor hos äldre döva som använder svenskt teckenspråk.

I projektet vill Dag Lindeberg, som är doktor i lingvistik från USA, ta reda på hur en bristande språklig exponering i barndomen har påverkat äldre dövas språkutveckling och kognitiva förmågor. Eftersom dessa aspekter hittills är bristfälligt dokumenterade riskerar äldre döva att felaktigt diagnostiseras och få otillräcklig medicinsk vård, särskilt i situationer där kommunikation sker via teckenspråkstolk.

Dags forskning bygger på att analysera hur åldern påverkar teckenspråksfärdigheter, reaktioner på sina omgivningar och språkexponering. Genom att jämföra äldre och yngre teckenspråksanvändare hoppas han kunna skapa en tydligare bild av hur åldrandet påverkar kognitiva och språkliga förmågor hos döva. Studien använder avancerade flernivåmodeller för att kontrollera olika faktorer som kan påverka resultaten, vilket ger en mer nyanserad förståelse av hur ålder och tidig språkexponering spelar in.

Forskningens resultat förväntas bidra med viktiga insikter om åldrandemönster för teckenspråksanvändare och underlätta utvecklingen av verktyg för att bedöma både språkliga och kognitiva färdigheter hos äldre döva. Förhoppningen är också att resultaten ska kunna användas inom vården för att säkerställa att teckenspråkstolkare och vårdpersonal får bättre verktyg för att bemöta äldre teckenspråksanvändares specifika behov.

Kenny Åkesson

Silver för Tommy i mountainbike-VM för döva

6 november 2024

Foto: SDI

Just nu mellan den 4-9 november pågår världsmästerskapet i mountainbike för döva i Sátoraljaújhely, Ungern. Svensken Tommy Hammarström är med i två grenar, Cross-Country Olympic (XCO) som genomfördes den 5 november och Cross-Country Marathon (XCM) som ska genomföras den 7 november. Det blev ett silver för Tommy i den första tävlingen!

XCO är en traditionell olympisk mountainbike-gren där cyklisterna cyklar flera varv på en teknisk och varierad bana. Tommy stod för en stark insats i XCO, där han efter att ha startat längst bak snabbt jobbade sig upp genom fältet. Cyklisterna genomförde fyra varv på en teknisk runda på 5,1 km med 217 höjdmeter per varv. En ungersk cyklist tog tidigt ledningen och lyckades behålla den hela vägen till målgång, men Tommy säkrade silverplaceringen efter en spännande duell med en tysk cyklist.

Tommy visade sin styrka framför allt i de tuffa uppförsbackarna, där han lyckades dra ifrån tysken gång på gång. Med en kilometer kvar satte Tommy in en sista spurt som tysken inte kunde svara på, och svensken rullade in över mållinjen som silvermedaljör. Det är hans första VM-medalj någonsin och hans första internationella medalj sedan EM 2018.

”Det känns fantastiskt, så härligt att äntligen ta hem ett VM-silver. Jag är så glad!” säger Tommy Hammarström till Svenska Dövidrottsförbundet (SDI).

Nästa tävling sker den 7 november i grenen XCM som innebär en långdistansuthållighet. Banan är då längre och innehåller både tuffa uppförsbackar

och snabba nedförsbackar. I den här tävlingen är banan 66,1 km lång med 2 273 höjdmeter. Både Tommy och hans tränare Torsten Hammarström ser fram emot utmaningen. "Det här kommer att bli en verklig prövning," säger Torsten till SDI.

Kenny Åkesson

nyhet@teckenbro.com

Döva hanmyggor minskar spridning av myggburna sjukdomar

6 november 2024

Foto: Adobe stock

Ett forskarteam från University of California i USA har funnit en ny metod för att bekämpa myggburna sjukdomar som denguefeber, gula febern och Zika-virus. Genom att göra hanmyggor döva kan forskarna hindra dem från att para sig och föröka sig, vilket potentiellt kan minska populationen av smittbärande myggor. Denna upptäckt, som publicerats i den vetenskapliga tidskriften "Proceedings of the National Academy of Sciences", kan bli ett nytt sätt att begränsa spridningen av sjukdomar i drabbade områden.

I studien undersökte forskarna *Aedes aegypti*-myggor, en art som årligen smittar över 400 miljoner människor med allvarliga sjukdomar. Hanmyggor använder sin hörsel för att identifiera honor utifrån deras karakteristiska vingljud. Genom att störa hörseln hos hanarna med en speciell genetisk metod, lyckades forskarna förhindra parning helt. De manipulerade ett specifikt protein, *trpVa*, som är viktigt för hörseln, och resultatet blev att hanmyggor med förändrad genetik inte längre reagerade på honornas lockande ljud.

Professor Craig Montell, som ledde studien, förklarar att utan förmågan att höra

honornas vingljud förlorade hanarna sitt intresse för att para sig och lyckades därmed inte befrukta några honor i testmiljöer.

Dr Joerg Albert, expert på myggors parningsbeteende vid University of Oldenburg i Tyskland, säger att studien tydligt visar att hörsel är avgörande för myggors reproduktion och att hanmyggor utan hörsel kan bli helt oförmögna att föröka sig. Enligt honom kan detta vara en lovande metod för att kontrollera myggpopulationer men han betonar att vidare forskning och noggrann hantering krävs för att undvika negativa ekologiska effekter.

Parallellt har andra forskargrupper, exempelvis vid Nagoya University i Japan, studerat skillnader i vingljud mellan olika myggarter. Studien visar hur hanmyggor kan undvika att para sig med individer av fel art genom att identifiera frekvensskillnader i deras vingljud. Dessa fynd kan bidra till utvecklingen av nya kontrollmetoder, som att använda konstgjorda vingljud för att förhindra parning.

Trots de positiva effekterna på sjukdomsbekämpning varnar forskare för att en fullständig utrotning av myggor kan påverka ekosystemet negativt, då myggor utgör föda för fiskar, fåglar och andra djur samt är viktiga pollinatörer i vissa områden.

Kenny Åkesson

nyhet@teckenbro.com

Demonstration för bättre stöd till döva barn i Frankrike

6 november 2024

Foto: MédiaPi

Tisdagen den 15 oktober samlades runt 70 till 100 personer utanför utbildningsdepartementets kontor i Poitiers, Frankrike, för att demonstrera till förmån för döva barns utbildning. Demonstrationen arrangerades av föreningen 2LPE-Co, en organisation som arbetar för att

förbättra skolgången för döva barn genom rätt stöd i det franska utbildningssystemet.

I Frankrike pågår det ett projekt där döva yrkesverksamma samarbetar med utbildningsdepartementets tjänstemän för att tillhandahålla anpassade resurser, såsom teckenspråkstolkar, speciallärare och handledare på lärcentrum för döva barn på olika orter. Syftet är att ge dem samma möjlighet som hörande elever att ta del av den ordinarie undervisningen.

Under demonstrationen lyfte deltagarna från 2LPE-Co tre huvudfrågor. För det första uttryckte de oro över minskningen av antalet tolkade timmar för döva gymnasieelever, som i år har halverats från 20 timmar till endast 10-12 timmar i veckan. För det andra kritiserade de bristen på vikarier för franska teckenspråklärare i grundskolan. Till sist framhöll de en generell brist på teckenspråklärare i gymnasieskolan.

Tre döva representanter från 2LPE-Co blev inbjudna till ett möte med departementet för att diskutera dessa problem. Utbildningsdepartementet förklarade att det inte finns några extra medel tillgängliga för tolktjänster eftersom budgeten redan är fastställd, men de lovade att ansöka om ytterligare finansiering. När det gäller bristen på vikarier till teckenspråklärare var lösningen ännu inte helt klarlagd och myndigheten lovade att återkomma med mer information.

Departementet informerade även om ett kommande möte den 28 november med den utbildningsinspektör som ansvarar för projektet, där de uppmanade 2LPE-Co att delta för vidare dialog.

Jos de Winde, Dnieuw, och Estelle Arnoux, MédiaPi

Översatt och redigerad av Kenny Åkesson

nyhet@teckenbro.com

Bokutsläpp om orättvisa och försoning för döva i Finland

6 november 2024

Foto: Adobe stock

Orättvisorna har gått i arv i generationer bland döva genom minnen och berättelser. I Finland har det pågått ett arbete med att utreda och uppmärksamma orättvisor som finska döva blivit utsatta för. Exempelvis tvångssterilisering av döva kvinnor. I slutet av november släpps boken "Döva människor, Orättvisa och försoning - Tecknade minnen" (Deaf People, Injustice and Reconciliation - Signed Memories).

Boken baseras på rapporten "Tecknade minnen" (Signed Memories) som den finska regeringen beställt. Finland är det första land i världen vars regering driver en sannings- och försoningsprocess där utsatta ska få upprättelse. I boken belyser författarna de orättvisor som döva i synnerhet och teckenspråkssamhället i allmänhet drabbats av i Finland på 1900-talet och framåt.

Bakom boken står flera författare och arbetet är lett av professor Hisayo Katsui för funktionshinderstudier vid Helsingfors universitet. En av författarna är finska Maija Koivisto som är ett bekant namn för många. Maija har hållit i föreläsningar om bland annat sterilisering av döva kvinnor och om de orättvisor döva mött genom tiderna.

För att vara tillgänglig internationellt och kunna användas i forskningsfältet är språket i boken engelska. Den kan läsas av privatpersoner eller användas som kurslitteratur i studier som berör döva och teckenspråkssamhället.

Sarah Remgren

nyhet@teckenbro.com

Döv kvinna skjuten till döds i Filippinerna

6 november 2024

Foto: Adobe stock

En tragisk händelse skakade staden Tayum i nordvästra Filippinerna den 27 oktober när en döv kvinna sköts till döds. Gärningsmannen var en kandidat till kommunfullmäktige inför de kommande lokala valen 2025. Offret, identifierad som 39-åriga Florida Alcaide Teneza, miste livet efter att den misstänkte gärningsmannen Bobby Briosos trängde sig in i hennes hem och sköt henne flera gånger.

Enligt Michael Joe Dasalla, chef för Tayums polisstation, ska Bobby ha attackerat Florida under omständigheter som polisen misstänker kan ha varit kopplade till svartsjuka. Bobby som är från Barangay Mudiit i Dolores kandiderar för det lokala politiska partiet Asenso.

Efter skottlossningen flydde Bobby från platsen men greps senare i sitt hem genom en samordnad insats av Tayum-polisen tillsammans med andra enheter inom Abra-provinsen. En släkting till Florida, som också är döv, identifierade Bobby som gärningsmannen under en fotopresentation arrangerad av polisen.

Vittnen till händelsen rapporterar att ett hett gräl bröt ut mellan Bobby och Florida innan han drog fram en pistol och öppnade eld. Florida ska ha avlidit omedelbart till följd av sina skador, enligt de preliminära undersökningarna från polisen.

Bobby sitter nu häktad och kommer att ställas inför rätta för mord.

Tine Hedin

nyhet@teckenbro.com

"RNE para todos" - världens första radiotjänst för döva i Spanien

6 november 2024

Foto: RTVE

Den spanska public service-kanalen RTVE har nu lanserat "RNE para todos", ett radioprojekt som syftar till att göra radio tillgänglig för döva och hörselskadade. Detta världsunika initiativ firades vid ett lanseringsevent på Casa de la Radio, där Drottning Letizia var närvarande och symboliskt startade sändningen.

I sitt tal betonade drottningen hur viktigt detta steg är för att minska kommunikationsbarriärerna. Hon lyfte fram att 1,2 miljoner döva personer i Spanien nu kan ta del av direktsänd radio. "Det är en mycket god nyhet att public service-radion bidrar till att riva dessa barriärer," sade hon.

Projektet "RNE para todos" (RNE för alla) når 60% av Spaniens befolkning via marksänd digital-tv och streamingtjänsten RTVE Play. Ambitionen är att nå över 99% av befolkningen. Radiotjänsten integrerar nu undertexter och bilder från studion. Nästa steg är att införa teckenspråkstolkning för att ytterligare förbättra tillgängligheten.

Vid lanseringen sa RTVE:s interimistiska ordförande Concepción Cascajosa att det är avgörande att en samhällstjänst som radio äntligen kan nå döva människor genom denna tekniska innovation. Vid lanseringen deltog också representanter från Spaniens döv- och funktionsnedsättningsorganisationer, som alla hyllade projektets ambitioner att göra radio till en inkluderande plattform för alla.

I Sverige har döva länge kämpat för att Sveriges Radio (SR) ska göra sommarpratarna (Sommar i P1) tillgängligt för döva och hörselskadade. Inledningsvis översatte flera frivilliga sändningarna i samarbete med SR i några år innan SR bestämde sig för att transkribera alla sommarprat. Fortfarande ställer sig flera frågan varför SR väljer att bara tillgängliggöra sommarprat och inte alla sina sändningar på radion. Det är en tidsfråga innan fler radiostationer väljer att göra radion tillgänglig för alla - frågan är hur länge SR kommer att vänta.

Kenny Åkesson

nyhet@teckenbro.com

Indonesisk musikal uppmärksammar teckenspråket

6 november 2024

Foto: Adobe stock

I en teaterlokal i Jakarta, Indonesien satte den indonesiska teatergruppen Fantasi Tuli (Deaf Fantasy) upp landets första teckenspråkiga musikal. Musikalen heter "Senandung Senyap" som betyder sånger om tystnad. Musikalen är ett initiativ av regissörerna Hasna Mufidah och Helga Theresia för att stärka medvetenheten om teckenspråkets betydelse.

Musikalen handlar om de utmaningarna som elever vid en mellanstadieskola för barn med funktionsnedsättningar har. Det berättas genom dans och teckenspråk samtidigt som dialogen och låttexterna projicerades på skärmar runt scenen. Föreställningen lyfter bland annat fram problemen inom indonesisk specialundervisning, där döva elever ofta undervisas med fokus på talträning snarare än på teckenspråk. Förespråkare menar att muntlig undervisning kan skapa känslor av utanförskap, medan teckenspråk upplevs mer naturligt.

Förberedelserna tog tre månader och inspirerades av Deaf West Theatre i USA. I teamet finns över 60 döva skådespelare och filmarbetare, i åldrarna 16 till 40. Regissören Hasna, som själv är döv, hoppas att musikalen ska bana väg för jämlikhet mellan döva och hörande. Hon menar att hörseln inte ska vara en överlägsenhet.

Hanna Aretha Oktavia, en döv skådespelare, sa att hon känner de vibrerande beatsen och mest spännande tycker hon att koreografin som skapades under repetitionerna var, eftersom hon älskar att dansa.

Tine Hedin

Ett år efter masskjutningen i USA

6 november 2024

Foto: Adobe stock

Tidigare har Teckenrapport rapporterat dödsskjutningen i Lewiston, Maine, USA där 18 personer dog varav fyra var döva, när en beväpnad man tog sig in i en bowlinghall samt på en bar och sköt. En händelse som skakade både lokalbefolkningen och hela dövsamhället. Ett år har nu gått och under lördagen den 26 oktober samlades drygt 250 döva och hörselskadade i Portland för att hedra sina vänner och familjemedlemmar under en ceremoni. Dagen innan hölls en minnesstund i Lewiston.

På plats vid ceremonin i Portland fanns talare som den döve Tony Award-nominerade skådespelaren Lauren Ridloff och flera representanter från det nationella dövförbundet NAD. Programmet innehöll även uppträdanden av DJ:n Deaf Tunez, som ville sprida glädje genom att låta basen fylla rummet.

Vid en minnesstund i Lewiston fylldes 18 tomma stolar med vita blommor och tända ljus för att hedra offren. Guvernör Janet Mills och Maines kongressdelegation uttryckte sitt stöd och betonade vikten av gemenskapens motståndskraft. Under ceremonin höll deltagarna två tysta minuter till minne av offren och för att påminna om vikten av sammanhållning och stöd i tider av sorg. Vid minnesstunden höll Elizabeth Seal, fru till ett av de döva offren, ett tal där hon berättade om de starka band som skapats efter tragedin och den gemenskap som vuxit fram. "Dessa kopplingar är som ett vackert spindelnät. Jag önskar bara att det inte hade krävts en tragedi för att upptäcka dem," sade hon till AP News.

USA:s president Joe Biden skrev i X att han och hans fru skickade kärlek och omtanke till de som upplevt förlust vid skjutningarna i Lewiston.

Tine Hedin

Urfolksnamn på en byggnad vid Gallaudet University

6 november 2024

Foto: Todd Byrd, Gallaudet University

I mer än hundra år kallades en byggnad nära huvudentrén till Gallaudet University i USA för "Dawes House". Den var uppkallad efter Henry L. Dawes, en amerikansk senator som stöttade universitetet under dess tidiga dagar. Han var också ansvarig för Dawes-lagen från 1887. Det var en lag som orsakade mycket lidande bland Amerikas urfolk eftersom den tvingade dem att dela upp sitt stamland.

Än idag påverkas samhället av Dawes-lagen men den 17 oktober 2024 började ett nytt kapitel på Gallaudet University när en byggnad fick ett nytt namn: òkànkwèpihëna tètpi / Circle of Signers. Namnet kommer från Lenape-språket, som talades av Nacotchtank- och Piscataway-folken. Dessa folk tillhör de ursprungliga invånarna i området som senare blev Washington D.C. där Gallaudet är beläget. Genom namnbytet visar Gallaudet att de respekterar och vill bevara urfolkens arv nu och i framtiden.

Urfolksmedlemmar i Gallaudets gemenskap har kämpat i sextio år för att få Dawes namn borttaget. Turtle Island Hand Talk (TIHT), en organisation för urfolk som är döva och dövblinda, hade en viktig roll i namnbytet. År 2020 bildade TIHT och Gallaudet en kommitté för att ge råd till styrelsen om namnbytet. Sedan maj 2021 har byggnaden tillfälligt kallats för *Hus #103*.

Under namnbytesceremonin brukar urfolken enligt traditionen bränna en skylt med det gamla namnet för att markera att det gamla lidandet försvinner. Nu gjorde Gallaudet i stället så att en medlem av Chippewa-folket fick bryta en replika av Dawes namnskylt i bitar, eftersom det av säkerhetsskäl inte gick att bränna skylten.

Dr. Wanette Reynolds från Cherokee-nationen och medlem i TIHT är Coda och gick i sin döva mammas och sina mostrars fotspår genom att studera vid Gallaudet.

Under ceremonin berättade Wanette att hennes familj ursprungligen bodde i urfolkens land som nu är Oklahoma. Hennes mormor överlevde den ökända Trail of Tears, en tvångsförflyttning av urfolk från deras landområden.

I samband med namnbytesceremonin öppnades en utställning som heter "Vi, inhemska döva människor, är fortfarande här!". Den ger döva urfolk en plattform att dela sina berättelser och utforska vad det innebär att läka och återta sina liv genom konst, språk och historia. Utställningen kommer att visas under de kommande två åren.

Jos de Winde, Dnieuws

Översatt och redigerad av Kenny Åkesson

nyhet@teckenbro.com